

Toekomstscenario
kind- en gezinsbescherming

Factsheet Proeftuinen

18 mei 2022

Factsheet Proeftuinen

Inleiding

Het [Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming](#) is eind maart 2021 aangeboden aan de Tweede Kamer. De VNG en de ministeries van VWS en JenV hebben aan de eerdere zes pilots jeugdbescherming gevraagd om – op basis van een leidraad – een plan te maken om het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming in de praktijk te beproeven en ontwikkelen. Deze zes regio's werken als proeftuin (zoveel als nu wettelijk mogelijk) in overeenstemming met het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Zij leveren een bijdrage aan het onderzoeken en uitwerken van inhoudelijke vraagstukken.

Eind 2021 zijn deze eerste zes proeftuinen gestart:

- 'Blijvend Veilig' (Amsterdam-Amstelland)
- 'Bouwstenen voor de toekomst' (FoodValley)
- 'Wij doen het beter' (Rotterdam-Rijnmond)
- 'Beweging Kind- en Gezinsbescherming' (Utrecht) en 'Bescherming in Beweging' (Utrecht-West)
- 'Vaart in Veiligheid' (Zeeland)
- West-Brabant West

In de loop van 2022 starten er nog vier nieuwe proeftuinen.

De proeftuinen maken onderdeel uit van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Hierbij wordt toegewerkt naar een situatie waarin kinderen, gezinnen en huishoudens kunnen rekenen op tijdige en passende hulp, ondersteuning en bescherming wanneer dit nodig is. De volgende vier basisprincipes staan hierin centraal:

Basisprincipes

Gezinsgericht

- De blik is breed, kind en volwassenen van 0-100.
- De inzet draait om het kind, broers en zussen en overige gezinsleden, om hun zorgen en voorgeschiedenis.
- Bij (ernstige) zorgen over de thuissituatie is het belang van het kind altijd de eerste afweging.
- Integraal werken is het uitgangspunt: combinaties van hulp, (V-GGZ) zorg, bestaanszekerheid en gedwongen maatregelen, met steun uit het eigen netwerk.
- Beslissingen worden genomen in samenspraak met het kind en het gezin.

Lerend

- Continu (reflectief) leren om steeds beter te worden is onderdeel van het dagelijks werk voor alle betrokkenen in het werkveld van kind- en gezinsbescherming.
- Daarbij hoort ook ruimte voor innovatie en doorontwikkeling van het vak, bijvoorbeeld in pilots en proeftuinen.
- Er ligt een stevige verbinding tussen praktijk en structureel onderzoek (feiten en cijfers inzichtelijk), met onderwijs en wetenschap.

Rechts beschermend en transparant

- De rechtsbescherming en rechtsgelijkheid is geborgd. De procedures bij het gedwongen kader en klachten zijn transparant en navolgbaar. Besluiten komen zorgvuldig tot stand met hoor en wederhoor.
- De kennis en visie hoe te handelen bij zorgen over onveiligheid en bij ontwikkelingsbedreiging, is eenduidig en beschikbaar.
- Deskundige en onafhankelijke cliëntondersteuning is beschikbaar.
- Het is helder waar (jong)volwassenen en kinderen in de eigen lokale structuur terecht kunnen voor advies en bij vragen en zorgen.
- Praten en schrijven is feitelijk en gebeurt in begrijpelijke en duidelijke taal.
- Er is één gezamenlijk en actueel dossier voor het gezin waar betrokken professionals mee werken.

Eenvoudig

- Er is een vaste professional betrokken bij het kind en het gezin, die hulp en ondersteuning biedt.
- Er zijn geen overdrachten. Veiligheids- of andere expertise wordt toegevoegd en is zo lang als nodig betrokken.
- Dichtbij en toegankelijk georganiseerd.
- Toezicht, sturing en financiering van het stelsel is passend bij de eenvoud van het systeem.

Opdracht Proeftuinen

Voorafgaand aan de start van de proeftuinen is een leidraad opgesteld met de opdracht aan de proeftuinen. (Een verkorte weergave hiervan vindt u in bijlage 1 van dit Factsheet.) Op basis van de leidraad hebben de proeftuinen ieder een eigen plan van aanpak opgesteld, waarin zij aangeven wat ze precies gaan doen en met welke specifieke thema's zij aan de slag gaan.

Zo heeft elke proeftuin, naast de algemene opdracht conform de leidraad, een specifieke opdracht gekregen. Het team van het Toekomstscenario bespreekt op regelmatige basis de voortgang en leerpunten met de betrokkenen in de proeftuin. Daarnaast is de samenwerking gericht op de verbinding tussen het Toekomstscenario, de proeftuinen onderling en de andere projecten/regio's in het land. Zo worden expertise, kennis en ervaring breed gedeeld en leren we van elkaar.

Proeftuin West-Brabant West

Wat gaat deze proeftuin ontwikkelen?

In de proeftuin West-Brabant West wordt het Veiligheidsteam doorontwikkeld richting het Toekomstscenario. Het Veiligheidsteam bestaat uit het Lokaal Team, Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en de Gecertificeerde Instelling. Daarbij gaat West-Brabant West ook de hulpverlening rondom volwassenen vormgeven. De onafhankelijke toets en de veiligheidskaart, één doorlopen dossier in verbinding met de rechtspraak, wordt verder uitgewerkt en gedigitaliseerd.

Specifieke opdracht voor proeftuin West-Brabant West

- Doorontwikkeling van het Veiligheidsteam richting het Toekomstscenario, waarbij ook de
- hulpverlening aan volwassenen verder wordt vormgegeven.
- Uitwerking van de veiligheidskaart, in verbinding met de rechtspraak.
- Doorontwikkeling van het dashboard voor monitoring/IV-strategie, ook in samenwerking met het landelijk programmteam.

Proeftuin Zeeland: 'Vaart in Veiligheid'

Wat gaat deze proeftuin ontwikkelen?

Proeftuin Zeeland gaat werken volgens één klantroute, van eerste vraag tot maatregel, met een systemische analyse als basis. Daarbinnen is het perspectief van het kind en de ouders leidend. De proeftuin beproeft een fundamenteel en radicaal herontwerp, dat onder andere leidt tot een eenvoudiger en effectiever model van samenwerken tussen de verschillende betrokkenen binnen de veiligheidsketen. Gemeenten, Veilig Thuis, Gecertificeerde Instellingen en de Raad voor de Kinderbescherming streven er in dit nieuwe model naar dat er nagenoeg geen gezinnen terecht komen in het gedwongen kader. Wanneer een gedwongen kader toch noodzakelijk lijkt, wordt de wettelijke onafhankelijke toets, die daaraan voorafgaat, door de Raad voor de Kinderbescherming uitgevoerd.

Proeftuin Zeeland gaat de werkzame elementen van deze klantroute vastleggen. Daarnaast werkt de proeftuin uit welke competenties de vaste professional hiervoor moet hebben. Ook zal Zeeland een onderzoeksformat ontwikkelen en maakt daarbij gebruik van de richtlijnen uit het Actieplan Feitenonderzoek. Tot slot zal er aandacht zijn voor brede implementatie in het Zeeuwse gebied.

Specifieke opdracht voor proeftuin Zeeland

- Vaststellen van werkzame elementen van één klantroute en beschrijving van de benodigde competenties van de professionals.
- Het ontwikkelen van een implementatieplan, zodat Vaart in Veiligheid in 2022 operationeel wordt.
- Zorgen voor het bestuurlijke commitment en het betrekken van de Zeeuwse gemeenten bij proeftuin Vaart in Veiligheid.
- Toewerken naar één onderzoeksformat en daarbij de richtlijnen van het Actieplan Feitenonderzoek gebruiken, in afstemming met het landelijk programmateam.
- In gesprek met het programmateam nader bepalen welk inhoudelijk landelijk thema in de proeftuin een plek krijgt en verder uitgewerkt kan worden.

Proeftuin Rotterdam-Rijnmond: 'Wij doen het beter'

Wat gaat deze proeftuin ontwikkelen?

De proeftuin richt zich op het ontwikkelen en uitwerken van gezamenlijke werkzaamheden en methodiek binnen de (pre)civiele en strafrechtketen. De proeftuin richt zich op twee specifieke thema's:

1. Jeugdcriminaliteit

Op dit thema wordt onder andere gewerkt aan:

- Een betere signalering en samenwerking van dreigende (criminele) ontwikkeling.
- Het actief ondersteunen van de Lokale Teams en het gezamenlijk zoeken naar verbeteringen in het proces en ontdebelen van werkzaamheden.

2. Onderzoek

Op dit thema wordt onder meer gewerkt aan:

- Het ontwikkelen en operationaliseren van één onderzoek en plan, waarbij alle perspectieven en onderliggende problemen worden meegenomen van kind en gezin en (waar nodig) samengewerkt wordt met experts.
- Onderzoeken wat nodig is voor het afwegen van verschillende justitiële maatregelen (straf, civiel, bestuur), zodat gezinsgericht beoordeeld wordt wat de meest geschikte interventie(s) zijn en op welke wijze een onafhankelijke toets en rechtsbescherming kan worden geborgd.

Specifieke opdracht voor proeftuin Rotterdam-Rijnmond

- Het Veiligheidsteam verder doorontwikkelen richting het Toekomstscenario. Daarin wordt ook de hulpverlening rondom de volwassenen vormgegeven.
- Verbinding leggen met het Lokale Team en zorgdragen voor het benodigde bestuurlijke draagvlak van de betrokken regiogemeenten.
- Onderzoeken op welke wijze de jeugdreclassering een onderdeel kan zijn van het Toekomstscenario, in afstemming met het landelijke programmteam.

Proeftuin FoodValley: 'Bouwstenen voor de Toekomst'

Wat gaat deze proeftuin ontwikkelen?

FoodValley richt zich het komend jaar op het doorontwikkelen van een netwerksamenwerking in een samenhangende en gezinsgerichte aanpak, gericht op alle gezinsleden voor gezinnen met minderjarige kinderen waarbij sprake is van onveiligheid. Daarbij werken zij in een netwerkverband al samen met het Lokaal Team, Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en de Gecertificeerde Instellingen. Komend jaar komt daar de verbinding met de volwassenen-GGZ en de aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling bij, door onder andere te werken met de MDA++ methodiek. De focus ligt op het versterken van de dienstverlening van het lokale veld, waardoor het gezin snel en doeltreffend hulp krijgt en gedwongen maatregelen zo veel mogelijk worden voorkomen.

Specifieke opdracht voor proeftuin FoodValley

FoodValley zet in op de samenwerking van het preventief kader met het gedwongen kader en onderzoekt op wijze een Regionaal Veiligheidsteam vorm kan krijgen, zoals beoogd in het Toekomstscenario. De verbinding met de volwassenen-GGZ en vrouwenopvang wordt verder uitgewerkt, in samenwerking met het landelijk programmteam. FoodValley ontwikkelt een werkwijze, waarin we blijven leren en reflecteren op elk niveau: operationeel, tactisch en strategisch en bestuurlijk. Zo ontstaat de netwerksynergie, met als resultaat een betere en snellere dienstverlening aan het kind en het gezin.

Proeftuin Amsterdam: 'Blijvend Veilig'

Wat gaat deze proeftuin ontwikkelen?

De twee bestaande gebiedsgerichte veiligheidsteams (Blijvend Veilig Teams) werken gedurende de proeftuinperiode aan een aantal uitwerkingsvraagstukken, zoals de personele situatie (werving, behoud en ontwikkeling van medewerkers) en vraagstukken rond rechtsbescherming en rechtsbijstand. In deze veiligheidsteams werken medewerkers van de Gecertificeerde Instellingen, Raad voor de Kinderbescherming, Blijf Groep, Veilig Thuis en sociaalpsychiatrisch verpleegkundigen (V-GGZ) samen. In het team voeren zij elkaars taken uit. Daarbij werken zij in duo's (met elkaar of met een collega uit een lokaal team) aan casuïstiek. Dit duo is de contactpersoon voor het gezin. Omdat de integrale professionals in de veiligheidsteams gebruik maken van elkaars bevoegdheden, is er behoefte aan juridische experimenteerruimte. Samen met het team juristen vanuit het programmteam gaan zij in kaart brengen op welke punten zij hier concreet behoefte aan hebben en wat dit betekent voor de huidige wet- en regelgeving.

Specifieke opdracht voor proeftuin Amsterdam

- De verbinding met de volwassenen-GGZ wordt verder uitgewerkt, in samenwerking met het landelijk programmteam.
- Er wordt ingezet op een intensieve samenwerking met het lokale veld om veiligheidsvraagstukken te signaleren en te ondervangen.
- De IV-strategie wordt verder uitgewerkt, in samenwerking met het landelijk programmteam.

Proeftuin Utrecht: 'Beweging kind- en gezinsbescherming'

Proeftuin Utrecht-West: 'Bescherming in Beweging'

Wat gaan deze proeftuinen ontwikkelen?

Utrecht:

In het bestaande veiligheidsteam werken medewerkers van Samen Veilig Midden Nederland (GI +VT), William Schrikker (GI), de Raad voor de Kinderbescherming en Lokalis (lokale team) samen. Dit veiligheidsteam wordt uitgebreid naar meerdere gebieden in de stad en verder doorontwikkeld. De verschillende expertises, taken, rollen en bevoegdheden worden ingezet vanuit één team. Op maat wordt telkens een vast duo aan een gezin gekoppeld. Samen leren en ontwikkelen, in uitvoering, beleid, management en bestuur, is een belangrijke pijler in deze proeftuin.

Utrecht-West:

In de vijf gemeenten van Utrecht-West wordt, na triage van Veilig Thuis, de melding in plaats van naar het SAVE-gebiedsteam van Samen Veilig Midden Nederland naar het Lokale Team gestuurd voor verdere begeleiding. Utrecht-West werkt uit hoe het Lokale Team kan worden versterkt. Voorts werkt de proeftuin Utrecht-West actief met methodische leerbijeenkomsten. Het accent ligt op de thema's rechtsbescherming, professionele oordeelsvorming, scheidingsconflicten en jeugdbescherming en het voorkomen van uithuisplaatsingen.

Specifieke opdracht voor proeftuin Utrecht en Utrecht-West

- In de proeftuin wordt het thema rechtsbescherming verder uitgewerkt. Ervaringen en werkwijzen op dit gebied worden beschikbaar gesteld, in samenwerking met de juristen van het landelijk programmteam.
- In de proeftuinen wordt verbinding gemaakt met de volwassenen-GGZ. De ontwikkelde werkwijzen en ervaringen worden beschikbaar gesteld, in samenwerking met het landelijk programmteam.
- Er wordt input geleverd voor landelijke kennisontwikkeling ten aanzien van professionele oordeelsvorming en het voorkomen van uithuisplaatsingen.

Bijlage 1:

Korte weergave leidraad proeftuinen

Wat vragen wij van de proeftuinen?

De proeftuinen ontwikkelen een werkwijze met een lokale infrastructuur (lokale (wijk)teams) als basis en een regionaal veiligheidsteam daaromheen.

De veiligheidsteams zijn samen met de wijkteams verantwoordelijk voor de vrijwillige begeleiding van kinderen en volwassenen met een veiligheids- of ontwikkelingsvraagstuk én het uitvoeren van maatregelen die door de rechter zijn opgelegd. Daarnaast is ook de adviesfunctie en onderzoeksfunctie in het veiligheidsteam ondergebracht.

Lokale (wijk)teams zijn onderdeel van de regionale proeftuinen en voldoen aan – of werken toe naar de implementatie van – de vijf basisfuncties voor lokale teams en de kwaliteitsstandaarden zoals opgenomen in het “Kwaliteitskader werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten”. Onderdeel hiervan is ook de samenwerking en de verbinding met andere relevante organisaties/professionals (denk bijvoorbeeld aan jeugdgezondheidszorg, kinderopvang, onderwijs en de huisartsenzorg).

In de regionale veiligheidsteams participeren in ieder geval professionals en bestuurders van de Raad voor de Kinderbescherming, Veilig Thuis en de Gecertificeerde Instellingen. Deze regionale proeftuinen vragen van bestuurders om de verantwoordelijkheid

voor casuïstiek en professionals in netwerkverband aan te sturen en overstijgt de eigen organisatie. Waar mogelijk kan worden voortgebouwd op bestuurlijke samenwerking die in het programma Geweld hoort nergens thuis is opgebouwd. Uit het plan van aanpak dat de regio indient, blijkt de inzet van ervaringsdeskundigheid van cliënten en uitbreiding van relevante organisaties/professionals voor volwassen hulpverlening.

In de regionale veiligheidsteams werken de uitvoerend professionals met eenzelfde taakopdracht en bevoegdheden om gezinnen te ondersteunen en te begeleiden. Dat betekent dat er qua bevoegdheden en werkzaamheden geen differentiatie is. Er wordt voorlopig nog wel een uitzondering gevormd voor de wettelijke taken van de Raad voor de Kinderbescherming. De teams laten zich ondersteunen door een jurist, een gedragswetenschapper en een vertrouwensarts vanuit de deelnemende organisaties.

De proeftuinen bouwen regionaal aan een netwerkrelatie met van belang zijnde partijen zoals de politie, (jeugd)reclassering en de Zorg- en Veiligheids-huizen, organisaties voor vrouwenopvang, MEE, volwassen GGZ of verslavingszorg. Hierbij is het raadzaam voort te bouwen op bestaande netwerkstructuren.

De proeftuinen leggen de verbinding met de bredere (regionale) aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling (bv. de opgestelde regiovisies, implementatie van het werken volgens de visie gefaseerde ketenzorg), ook voor huishoudens zonder (minderjarige) kinderen.

Als in een regio (pilot) MDA++ is ingericht, moet in het plan van aanpak zijn uitgewerkt hoe de regionale proeftuin de samenwerking met deze MDA++ vormgeeft. Als in regio een (pilot) centra onder 1 dak is ingericht, moet in het plan van aanpak zijn uitgewerkt hoe de regionale proeftuin de samenwerking met centra onder 1 dak vormgeeft.

We vragen aan de regionale proeftuinen om:

Uit te werken hoe de opschaling van de teams op een bestaand regio niveau (veiligheidsregio, veilig thuis regio, jeugdhulpregio) kan plaatsvinden.

Bij te dragen en mee te werken aan onderzoek om effectiviteit van het Toekomstscenario vanuit een wetenschappelijk perspectief in kaart te brengen. Onderdeel hiervan is de ontwikkeling van prestatie/waarde indicatoren.

- Bij te dragen en mee te werken aan de landelijk vorm te geven impactanalyse en IV-strategie.
- Bij te dragen aan (inzicht m.b.t.) experimenteerwetgeving en wettelijk kader Toekomstscenario. Met bijzondere aandacht voor de rechtsbescherming van ouders en kinderen (rechtsstatelijkheid).
- In samenwerking met de landelijke ondersteuningsstructuur een regionale lerende omgeving in te richten en bij te dragen/mee te werken aan de lerende omgeving tussen regionale proeftuinen, het Rijk en gemeenten.

- Een regionaal projectleider aan te trekken of in overleg gebruik te maken van bestaande projectleiders (bv. vanuit het programma GHNT).
- De teams en professionals zodanig te faciliteren dat zij kunnen werken volgens het Toekomstscenario en daarbij door een eigen leidinggevende (aan te stellen in proeftuin verband) gesteund worden.
- Ondersteuning en begeleiding te faciliteren om betrokken bestuurders te begeleiden bij het in netwerk aansturen van de regionale proeftuin.